

Blekinge Tekniska Högskola
Sektionen för hälsa

Hedersrelaterat våld och förtryck

En kartläggning hos Värmlands läns berörda verksamheter och ideella organisationer

Marika Andersson

Examensarbete i Folkhälsovetenskap 15 hp
Kursbeteckning
Folkhälsovetenskap med inriktning mot samhällsplanering
Maj, 2012

Handledare: Lena Kransberg
Blekinge Tekniska Högskola
Sektionen för hälsa
371 79 Karlskrona

Hedersrelaterat våld och förtryck

En kartläggning hos Värmlands läns berörda verksamheter och ideella organisationer

MARIKA ANDERSSON

SAMMANFATTNING

Kartläggningen var från början en del av ett uppdrag från regeringen till länsstyrelsen.

Uppdraget innebar att Länsstyrelserna på regional nivå ska ansvara för kompetensstöd när det gäller våldsutsatta kvinnor, barn som har bevittnat våld och våldsutövare, däribland hedersrelaterat våld. Det fastställdes att länsstyrelserna ska lämna in en samlad redovisning av insatserna som vidtagits i varje län. En samlad bild av länet ska kunna redovisas september 2012.

Syftet med denna undersökning var att se över vilken kunskap och vilket stöd verksamheter och ideella organisationer erbjuder personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. För att uppnå syftet genomfördes en kvantitativ enkätundersökning i Värmland.

Utifrån resultatet kunde det inte uteslutas att hedersrelaterat våld förekommer i länet, kunskapen var inte så stor gällande hedersrelaterade fall men ändå hade verksamheterna stöd och hjälp att erbjuda personer som utsätts för denna typ av våld.

Nyckelord: Hedersrelaterat våld, våld, kollektiv, stöd, kunskap, Värmland

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND	1
Hedersrelaterat våld och förtryck	1
Kontrollerande familjeförhållanden	2
Hedersvåldet i nuläget	3
Hedersrelaterat våld och förtryck och dess påverkan på samhället	4
Nationella folkhälsomål	6
Vilket stöd är viktigt	7
Betydelsen av handlingsplan i arbetet mot hedersrelaterat våld	8
Begreppsdefinition i förhållande till hedersrelaterat våld	9
SYFTE	13
FRÅGESTÄLLNING	13
METOD	13
Kartläggningen	13
Enkätundersökning	13
<i>Enkätens frågor</i>	14
<i>Följebrev</i>	15
Urval	16
Bortfall	16
Pilotstudie	17
Utskick	17
Datainsamling och databearbetning	18
Etiska aspekter	19
RESULTAT	19
Enkätresultatet	20
<i>Utsedd person som har hand om frågan hedersrelaterat våld</i>	20
<i>Systematisk statistik</i>	21
<i>Antal ärenden</i>	21
<i>Uppdaterad handlingsplan</i>	22
<i>Grupper som verksamheterna kommit i kontakt med</i>	23
<i>Olika typer av stöd</i>	25
DISKUSSION	26

Metoddiskussion	26
<i>Validitet, reliabilitet, generalisering</i>	29
<i>Etik</i>	30
Resultatdiskussion	30
<i>Kunskap</i>	31
<i>Stöd</i>	32
<i>Handlingsplan</i>	33
Slutsats	35
REFERENSLISTA	37
BILAGEFÖRTECKNING	41

BAKGRUND

Hedersrelaterat våld och förtryck

I den senaste folkhälsorapporten (Socialstyrelsen, 2009a) menar Socialstyrelsen att det inte finns någon specifik definition på vad hedersrelaterat våld är.

Myndigheter brukar använda FN:s definition som beskriver att det karaktäristiska med hedersvåld är att våldet uppmuntras av kollektivet och förtrycker en individ (Ibid.). Regeringen anser att hedersrelaterat våld och förtryck har sin grund i kön, makt, sexualitet och kulturens föreställningar om dessa och att det är den definition som myndigheter bör använda sig av (Skr. 2007/08:39).

Hedersrelaterat våld är våld som tar sig i uttryck genom psykiskt, fysiskt, sexuellt våld och socialt förtryck (Socialstyrelsen, 2009b). Det sociala förtrycket innebär att personen kan bli utfrysad, isolerad eller kontrollerad (Ibid.). Tvångsgifte och könsstympning är också en form av hedersrelaterad handling (Skr. 2007/08:39). Tvångsgifte innebär att det inte är paret själva som valt att gifta sig utan det är arrangerat, oftast av parternas familjer (Schlytter, Högdin, Ghadimi, Backlund & Rexvid, 2009). Tvångsgifte är även något som görs mot parternas vilja (Ibid.). Alla ska ha rätt att ingå äktenskap med den person man själv vill (SOU 2008:41).

Chew-Graham, Bashir, Chantler, Burman och Batsleer (2002) menar att heder är starkt sammankopplat med att lägga stort ansvar och höga förväntningar på kvinnor och flickor, för det är just den gruppen som utsätts mest för denna typ av våld. Hedersbegreppet kan kopplas ihop med mannens dominans och överordning gentemot kvinnan, men framförallt handlar hedersrelaterat våld och förtryck om den kollektiva graden av hedersvåldet (Länsstyrelsen Skåne, 2007). Kvinnor som

utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har den lägsta statusen i familjen och får inte uttrycka sig beträffande sexualitet eller äktenskap, hon riskerar då att utsättas för hot (Alizadeh, Hylander, Kocturk & Törnkvist, 2009).

Heder kallas för namus eller sharaf på många andra språk och är inte kopplat till hedern i dagliga sysslor (Ungdomsstyrelsen, 2007), Grutzky (2007) menar att hedern handlar om kvinnans sätt att uttrycka sin sexualitet, en familjs välstånd, gott rykte, stabilitet och framgång. I Sverige är det vanligt att människor döms ut för sin sexualitet, särskilt om den går emot normen som vanligtvis stämmer överens med de flesta individer i vårt samhälle (Ibid.). Skillnaden är att hela släkten inte döms ut på grund av vad en individ gör på samma sätt i en familj där hedersbegreppet är starkt (Ibid.).

Kontrollerande familjeförhållanden

Det är mer vanligt att unga kvinnor och flickor utsätts för våld i hederns namn men även pojkar kan drabbas (Länsstyrelsen Östergötland, 2008). Vare sig det är en flicka eller pojke som utsatts gäller det att organisationer, myndigheter och samhället både har skydd och stöd att erbjuda (Ibid.). Några former av hedersrelaterat förtryck kan vara att familjen kontrollerar den ungas liv genom att bestämma kläder, inte låta honom/henne ha ett privatliv, bestämma umgänge och inte heller välja partner (Persson, 2004).

Hedersrelaterat våld och förtryck är ofta planerade handlingar (Olovson, 2011). Arrangerade äktenskap är ett vanligt förekommande fenomen runt om i världen där både flickor och pojkar gifts bort men det är vanligast att unga flickor gifts bort mot sin vilja (Ibid.). I Sverige får personer inte ingå äktenskap innan 18 års ålder, det är endast i undantagsfall det går att få tillstånd om giftermål från länsstyrelsen i sådan ung ålder (Ibid.).

Hedersrelaterat våld och förtryck är en kollektivt betingad handling och det kan finnas flera förövare (Skr. 2007/08:39). Hedersbrott kan förekomma i olika kulturer och behöver inte ha något religiöst samband (Ibid.).

Hedersvåldet i nuläget

Hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i hela världen, däribland Sverige (Länsstyrelsen Skåne, 2007). Hedersmord har dokumenterats bland annat i länder som Egypten, Uganda, Storbritannien, Pakistan, Turkiet med flera (Meetoo, Mirza, 2007). Personer som fötts och vuxit upp i Sverige kan utsättas, men även någon som invandrat till Sverige (Ibid.). Vidare menar Meetoo och Mirza (2007) att mänskliga rättigheter gäller alla, vare sig en person är svensk eller inte. Länsstyrelsen Skåne (2007) anser att hedersvåldet är ett svenskt problem, inte bara ett problem som rör andra länder.

Regeringen avsatte 180 miljoner kronor för att kunna sätta in insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck år 2003- 2007 (Björktomta, 2007). Enligt Länsstyrelsernas beräkningar år 2004 var ca 1500- 2000 flickor och kvinnor utsatta för någon form av hedersrelaterat våld och förtryck (Skr. 2007/08:39).

Vid senaste enkäten visade det sig att det fanns 50 kända fall i Värmlands län, där personer hade blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck (Persson, 2004). Siffrorna visade sig vara högst i Karlstad och i kranskommunerna (Ibid.). Flickor som då riskerade att utsättas för hedersrelaterat våld var i åldrarna 13- 20 år, men myndigheterna som besvarade enkäten uppskattade att majoriteten var 16 år eller äldre (Ibid.).

Björktomta (2007) menar att det är svårt att fastställa exakta siffror då mörkertal tros vara stort när det gäller hedersrelaterat våld. Förekomsten av

våldet är det svåraste området att kartlägga eller sätta statistik på (Socialstyrelsen, 2007).

I Prop. 2006/07:38 beskriver regeringen att många inom socialtjänsten anser att de inte har tillräcklig kompetens att hantera frågor kring hedersrelaterat våld och förtryck. För att kunna arbeta med sådana frågor på ett bra och effektivt sätt behövs särskild kompetens (Ibid.). Personer som utsatts för våldet befinner sig i en utsatt position och är ofta inte myndiga vilket kan skapa svårlösta situationer, utav den andledningen behövs kunskap inom området (Ibid.).

Hedersrelaterat våld och förtryck och dess påverkan på samhället

Då hedersvåld är en kollektiv handling innebär det att fler än en person kan vara förövare (Ungdomsstyrelsen, 2007). Schlytter, Högdin, Ghadimi, Backlund och Rexvid (2009) tar upp forskaren Bauböcks modell där han beskriver tre nyckelarenor för att belysa möjligheter och begränsningar i det svenska moderna samhället. Nyckelarenorna är staten, marknaden och familjen (Ibid.) Det viktiga med modellen är att individen är en aktör på alla tre arenorna, i staten och i marknaden är individen utbytbar (Ibid.). Vidare menar Schlytter et al. (2009) att i familjen föds individen in i sin roll som exempelvis syster eller bror och är inte utbytbar på samma sätt som i de andra arenorna. I Sverige utvecklades synen på kvinnans plats i familjen under 1900- talet (Ibid.). Detta medförde att den egna autonomi hos kvinnan ökade och att hon också kunde kontrollera sina val och handlingar. (Ibid.). Sedan 1960- talet har ungas sexualitet och kvinnors och mäns lika betydelse stått på Regerings agenda (Schlytter et. al, 2009).

Sverige fördömer mäns våld mot kvinnor och staten arbetar med dessa frågor (Ungdomsstyrelsen, 2007). Det är unga flickor och kvinnor som utsätts mest för hedersrelaterat våld och förtryck (Skr. 2007/08:39). Mötet mellan en hederskultur

och en kultur utan hedersbegreppet i fokus skapar en tydlig konflikt (Schlytter et. al, 2009). Flickans oskuld värderas högt och hederfullt och på så sätt kan en kulturkrock uppstå då exempelvis Sverige har ett mer accepterande synsätt på unga och deras sexualitet (Ibid.).

Kahn (2006) förklarar att en flicka som lever i en familj med hedersperspektiv i sin vardag antagligen kommer att fortsätta ha den begränsningen även i det svenska samhället. Bauböcks modell där individen är aktör i staten, marknaden och familjen förklarar detta (Schlytter, et. al, 2009). Flickan kan begränsas att infinna sig på de olika arenorna för att hålla på sin värdegrund som flicka och kan på så sätt få hoppa över exempelvis simlektionen för att kunna bevara sin familjs heder (Ibid.).

I socialstyrelsens folkhälsorapport (2009a) anses att fler länder ser våld och hedersrelaterat våld ur ett folkhälsoperspektiv än vad som gjorts tidigare. Vidare menar socialstyrelsen (2009a) att de unga som utsätts för hedersrelaterat våld mår psykiskt sämre än andra personer som inte utsatts för våld. De kan erbjudas skyddat boende för att undkomma våldet men deras psykiska lidande kvarstår (Ibid.).

I Sverige anser några att hedersrelaterat våld inte finns utan att det är en del av mäns våld mot kvinnor (Ungdomsstyrelsen, 2007). Dock finns det också pojkar och män som utsätts av kollektivt våld (Ibid.). Problemet är att många inte ser hedersvåldet förrän en person blir mördad, dock är det cirka 200 personer som mördas i hederns namn och 100 000 personer som är utsatta för våld och förtryck (Ibid.). Andra menar att de inte vill tala om hedersrelaterat våld utan anser att det är mäns våld mot kvinnor de arbetar med för att slippa bli kallade rasister (Meetoo, Mirza, 2007).

Genom att försöka hitta nya metoder och verktyg för att arbeta med förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld skulle också kostnader för exempelvis socialtjänsten och hälso- och sjukvården minska (Ungdomsstyrelsen, 2010:1). För att dessa kostnader ska kunna minska på längre sikt måste verksamheter som möter personer som utsatts för hedersrelaterat våld samverka och ha enhällig syn på vad som ska göras för att kunna stödja (Ibid.).

Nationella folkhälsomål

Nationella folkhälsomål har satts av regeringen för att möjliggöra ett mer intensivt och bättre folkhälsoarbete (Prop. 2007/08:110). Målen ska hjälpa till att skapa lika förutsättningar för varje individ i hela befolkningen (Ibid.).

Det första folkhälsomålet som handlar om delaktighet och inflytande i samhället anses vara det viktigaste för hälsan i befolkningen (Liljeberg, 2005). Liljeberg (2005) menar att faktorer som har betydelse är utbildning, sysselsättning, sociala nätverk, medinflytande i samhället, ekonomi med mera. Människor har lika stort värde och anses därför ha rätt att känna delaktighet i ett land som Sverige (Prop. 2007/08:110). Dessa rättigheter ska gälla alla oavsett kön, etnicitet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller religiös tillhörighet (Ibid.). Regeringen (Prop. 2007/08:110) vill öka möjligheten för individen att kunna göra fria val i livet och detta bör ses som en mänsklig rättighet.

Det tredje folkhälsomålet belyser barn och ungas uppväxtvillkor (Prop. 2007/08:110). Faktorer som är viktiga för ett barn eller en ungdom är förhållandet till familjen, vänner, omgivning och trygghet (Ibid.). Det är avgörande faktorer för att ha möjlighet att uppnå god hälsa (Ibid.). I Prop. 2007/08:110 har regeringen tagit fram förslag om ett stöd till föräldrar och även utsett en nationell utredare som får i uppdrag att höja kompetensen på olika arenor där barn och unga vistas. I

det stora sammanhanget är det föräldrarna som har det yttersta ansvaret att ge barnet en trygg och god uppväxt (Ibid.). Barnets första förebilder är föräldrarna och därför anses relationen vara ännu mer viktig (Ibid.). Regeringen (Prop. 2007/08:110) menar att det ibland kan vara svårt att räkna till som förälder och på så vis är det viktigt att samhället finns där med resurser som stödjer föräldraskapet, särskilt om familjen nyligen är inflyttad i Sverige då kontaktnätet kan vara litet.

Vilket stöd är viktigt

Enligt 5 kap. 11 § andra stycket socialtjänstlagen bör socialnämnden beakta att kvinnor som utsatts för våld av närstående kan vara i stort behov av hjälp och stöd.

Enligt den senaste folkhälsorapporten (2009) känner personen som blivit utsatt för hedersrelaterat våld en trygghet i att få ett skyddat boende. Även om personen kan utsättas för hot samtidigt som han/hon har ett skyddat boende upplevs det ändå som ett mindre hot än tidigare (Ibid.). Det psykiska lidandet lindras inte genom att enbart erbjuda skyddat boende. Andra viktiga åtgärder är samtal och andra former av uppföljning (Ibid.).

SOSFS (2009:22) menar att en våldsutsatt kvinna ska erbjudas stöd bland annat genom att få hjälp vid kontakt med myndigheter exempelvis såsom hälso- och sjukvård. Det är socialnämndens ansvar att se till att de verksamheter som arbetar med kvinnor som blivit våldsutsatta får det stöd som behövs (Ibid.). För att detta ska fungera måste kunskapen vara utformad utefter både individuella behov och gruppens behov (Ibid.).

I regeringens proposition (2006/07:38) beskrivs att ett förbättrat arbete med våldsutsatta kvinnor kan uppnås med hjälp av bedömningskriterier för tillsynen. I

några kommuner där det är brist på skyddat boende eller att lägenheten av någon anledning inte är lämplig för kvinnan brukar ideella kvinnojourer kopplas in (Ibid.). Boendet ska vara anpassat utefter kvinnornas behov och även barns (Ibid.). Kvinnor som blivit utsatta för våld kan i akuta situationer behöva ekonomiskt bistånd, även om hon har både arbete och egen lön (Ibid.).

För att stödet ska finnas för personer som utsatts för hedersrelaterat våld måste satsningen från berörda verksamheter och de ideella organisationerna definieras (Socialstyrelsen, 2006). Socialstyrelsen (2009b) visade genom sammanställningen av medelanvändningen från Länsstyrelserna att socialtjänst, skolor och ideella organisationer fokuserar på förebyggande insatser. De förebyggande insatserna är utbildning, attitydpåverkan, handlingsplaner, samordning och nätverk (Ibid.).

Om en ung flicka eller pojke utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan skola eller andra myndigheter som kommer i kontakt med ungdomar ha en skyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) att anmäla till socialnämnden om misstanke finns om att barnet far illa.

Betydelsen av handlingsplan i arbetet mot hedersrelaterat våld

Enligt 3 kap. 3 § socialtjänstlagen ska insatser som ges till kvinnor som utsatts för våld vara av god kvalitet och det ska finnas personal som är inriktad på dessa specifika frågor. Kvaliteten på kompetens och kunskap ska sedan följas upp och utvärderas kontinuerligt (Ibid.).

SOSFS (2009:22) skriver att socialtjänsten kan använda sig av de olika kapitlen i socialtjänstlagen för att sedan utforma en handlingsplan som ständigt ska utvärderas.

Länsstyrelsen Östergötland (2008) menar att en handlingsplan i exempelvis skolan är viktig för att se till varje individs rätt till mänskliga rättigheter. Detta för

att alla inom den specifika verksamheten ska veta vad som ska göras vid varje enskilt fall för flickan eller pojken som utsätts för hedersrelaterat våld (Ibid.). Däri blir samverkan en viktig del för att kunna stödja personen som är utsatt för hedersrelaterat våld och varje myndighet får veta vilken roll de har i arbetet (Ibid.).

Vid samtal med en person som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck är det viktigt att ha en handlingsplan för hur samtalet ska utformas (Länsstyrelsen Skåne, 2007). Detta gäller specifikt i hälso- och sjukvården för att sedan kunna se hur anmälan ska ske till socialtjänsten (Ibid.). Handlingsplanen kan hjälpa till att avgöra om personen som utsatts för våld i hederns namn har möjlighet att få något slags stöd från en vän, någon inom familjen men också om hon/han vet vilken myndighet som finns tillgänglig för ärenden kring denna typ av våld (Ibid.). En annan viktig del är att den utsatta personen får kontaktuppgifter till myndigheter som kan hjälpa till om en situation blir akut vilket ibland kan vara något betryggande för den utsatta (Ibid.).

En undersökning som gjordes i tolv kommuner visade resultatet att en handlingsplan inte behöver vara en garanti för ett bra arbete när det gäller våld utan att det snarare handlar om hur verksamheten väljer att använda planen (SOU 2006:65).

Begreppsdefinition i förhållande till hedersrelaterat våld

Under denna rubrik kommer olika begrepp att beskrivas. De begrepp som kommer definieras är: hälsa, folkhälsa, våld, mänskliga rättigheter, empowerment, kunskap och förebyggande arbete.

Begreppet **hälsa** definieras ofta utifrån World Health Organizations definition: hälsa är fullständig fysisk, psykisk och socialt välbefinnande och inte bara avsaknaden av sjukdom eller funktionsnedsättning (Lindstrand, Bergström, Rosling, Rubenson, Stenson & Tylleskär, 2006). Hälsa är en huvudsaklig del av social rättvisa och inte bara en del av sjukdomstillstånd (Ibid.).

Enligt WHO (2009) bör hälsa ses som en resurs i vardagen. De grundläggande förutsättningarna för hälsa är fred, skydd, utbildning, mat, inkomst, stabilt ekosystem, hållbara resurser samt social rättvisa (Ibid.).

Folkhälsa innebär det välbefinnande och den hållbara samhällsutveckling som hälsan bidrar till (Regeringskansliet, 2011). I propositionen 2007/08:110 menar regeringen att folkhälsoarbetet bör innefatta människans behov till integritet och valfrihet samt att det hälsofrämjande arbetet bör lyftas fram. Det hälsofrämjande arbetet syftar mer och mer på barn- och ungdomars psykiska och fysiska hälsa (Ibid.). Satsningen på barn och unga visas genom det bidrag regeringen fördelade år 2008 till Statens Folkhälsoinstitut för att de i sin tur skulle fördela bidraget till sex kommuner i Sverige för att arbeta med hälsfrämjande arbete för barn och ungdomar (Statens Folkhälsoinstitut, 2011).

Våldet som finns i vårt samhälle idag är ett folkhälsoproblem och det blir än svårare att komma till rätta med problemet då våldet oftast utövas av en nära familjemedlem eller en partner (Ellsberg, 2006). Vidare menar Ellsberg (2006) att våld kan ge direkta konsekvenser på kvinnans hälsa, särskilt genom att det skapas risker för framtida ohälsa. Beroende på vad kvinnan utsätts för typ av våld kan det ge fysiska, gynekologiska och psykiska besvär (Ibid.).

WHO (2012) var första institutionen att tala om människans rätt till hälsa.

Mänskliga rättigheter gäller alla individer och är universella (Regeringskansliet,

2006). Vidare menar Regeringskansliet (2006) att alla individer är födda fria och har lika högt värde oberoende av vilken kultur, land och religion som personen har, varje individ har rätt till frihet,

Rättigheterna handlar bland annat om underliggande faktorer som påverkar hälsan såsom rätten till hälsoinformation, bostad, mat, vatten med mera (WHO, 2012).

Regeringen anser att det är viktigt att varje individ kan ta hand om sin egen hälsa (Prop. 2007/08:110). **Empowerment** översätts till egenmakt och finns ofta med i sammanhang med hälsofrämjande arbete (Ibid.). Empowerment ska ge individen möjlighet att själv ha inflytande över sin livssituation (Prop. 2007/08:110).

Laukkanen (2011) menar att **kunskap** är av stor betydelse för att exempelvis socialtjänsten ska kunna ge stöd och hjälp. Det ses som en stor tillgång för en verksamhet om det finns personer med olika kunskap.

Med kunskap kring våld menar Laukkanen (2011) att insatser som sätts in ska hålla god kvalitet, att de ska följas upp och utvärderas samt att man ska ha information om vart man ska vända sig om våldet inträffar. För att kunskapen ska kunna utvecklas krävs det att verksamheterna dokumenterar sin kunskap och vad för slags kompetensutveckling som behövs (Ibid.).

Det kan i grunden ligga kunskap hos verksamheter, myndigheter och organisationer men denna kunskap kan behöva förbättras (Forkby, 2010). När det gäller lokal nivå kan kunskapen finnas hos praktiker, ett exempel på hur ny kunskap bidrar till en verksamhet är att upptäcka en ny målgrupp och iakttagelser kan stärkas ytterligare. Detta kan vara bidragande till fortsatt arbete för verksamheten (Ibid.).

Regeringen (Skr. 2007/08:39) anser att särskild kunskap krävs för personer som arbetar med hedersrelaterat våld och förtryck. Det komplexa förhållandet mellan familjen som för fram våldet mot en familjemedlem är ett svårt fall och kräver specifik kompetens (Ibid.). Exempelvis kan riskbedömningar i polisutredningar vara viktiga att göra och även vid bedömning av stöd som ska sättas in till en person som utsatts för hedersrelaterat våld.

De elva nationella folkhälsomålen fungerar som hjälpmedel i det **förebyggande arbetet** (Prop. 2007/08:110). Det handlar om att arbeta fram nya metoder och verktyg för att vägleda befolkningen till en så god hälsa som möjligt (Ibid.).

Idag finns inget förebyggande arbete för lyckad beteendeförändring när det gäller mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (Ungdomsstyrelsen, 2009:3). De insatser som finns är kortsiktiga projekt och program utförda av staten (Ibid.). Det anses vara en laddad fråga hur staten och samhället ska kunna förändra den norm som finns i familjer där heder är den viktigaste normen (Ibid.). Ungdomsstyrelsen (2010:1) menar att skapandet av långsiktigt förebyggande arbete handlar om insatser där verksamheter som socialtjänst, skola, elevhälsa och ungdomsmottagningar försöker främja fysisk och psykisk hälsa hos de som far illa av våldet.

Berg (2007) menar att om samhället ska kunna förebygga våld och trakasserier som unga kan utsättas för måste det skapas nya program där hänsyn till ungdomars komplexa vardag definieras och förstås, alltså att se till individens sociala kontext.

SYFTE

Syftet var att undersöka vilken kunskap samt vilket stöd som fanns gällande hedersrelaterat våld och förtryck, utifrån regeringens begreppsdefinition av kunskap (2011), hos berörda myndigheter och ideella organisationer i Värmlands län.

FRÅGESTÄLLNING

1. Vad fanns det för kunskap och stöd att ge till en person som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck i Värmlands län?

METOD

Kartläggningen

Kartläggningen handlar om hedersrelaterat våld och förtryck i Värmlands län. Den riktar till berörda myndigheter och ideella organisationer som kan komma i kontakt med den grupp av människor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Den valda metoden var kvantitativ enkät (Andersson, 2010). En kvantitativ enkät kan exempelvis användas när något ska mätas eller transformerar (Backman, 2006).

Enkätundersökning

Enkäten utformades i enkätverktyget Relationwise som länsstyrelsen i Värmland använt sig av vid tidigare enkätundersökningar. Relationwise är ett internetbaserat enkätverktyg som ska vara lätt att hantera för att kunna genomföra en kartläggning (Relationwise, 2012).

Enkätverktyget gör det möjligt för den som utför en studie att kunna se vilka som påbörjat, avslutat eller inte gjort klart enkäten. På så sätt blir det enkelt att se vilka som ska skickas en påminnelse via mail eller ringas upp för påminnelse.

Frågorna utformades så att det gick att bläddra mellan frågorna och att det gick att gå ur enkäten och sedan återgå till den. I slutet av sista frågan finns en knapp där respondenten skickade in sitt svar, därmed behövdes ingen förklaring om hur den ska skickas in.

Enkätundersökningen om hedersrelaterat våld och förtryck var en del av en större enkät. Till resultatet valdes sex frågor ut av enkäten för att sedan koppla dem till syftet och undersökningens frågeställning.

Enkätens frågor

Det var viktigt att tänka på vilka personer som enkäten skulle skickas till och hur frågorna skulle utformas utifrån syftet. Syftet ska alltid tas i beaktande när frågor utformas (Bryman, 2008).

Enkätfrågorna gjordes med flest slutna frågor och bundna svar samt vertikala svarsalternativ (Bryman, 2008). Frågor med bundna svar innebär att respondenten sätter ett kryss eller flera kryss (Kylén, 2004).

När enkäten utformades var tanken att försöka undvika delar som försvårade den eller gjorde den krånglig att svara på. Bryman (2008) skriver att det är viktigt att försöka undvika oklara termer som är mångtydiga och på så sätt försvårar för respondenten att svara på frågan.

Tydlig information hur frågorna ska besvaras fanns vid varje fråga. Att få information vid varje fråga är en viktig del för respondenten (Bryman, 2008). På vissa frågor fanns ett alternativ att själv skriva ett svar om inget av

svarsalternativen passade. Detta kan vara ett bra alternativ när enkäten handlar om något som är knutet till verkligheten (Kylén, 2004).

Svaren som kommer in från en enkätundersökning kallas variabler (Bryman, 2008). I denna enkätundersökning var variablerna diskreta, alltså att variablerna visas i heltal (Backman, 2006).

Följebrev

Ett följebrev bör finnas med vid en enkätundersökning för att beskriva vad som gör enkäten meningsfull att besvara (Kylén, 2004). Vidare menar Kylén (2004) att dessa punkter bör finnas med i följebrevet:

- Syftet med undersökningen och vem som utför den
- Vilka enkäten skickas ut till
- Hur lång tid enkäten tar att besvara
- Hur personen i fråga skickar in sitt svar
- När rapporten är klar

Följebrevet som skrevs till enkätundersökningen till denna studie behandlar också tre andra områden eftersom hedersrelaterat våld och förtryck var en del av en större enkät.

I följebrevet fanns en kort beskrivning om undersökningens syfte och det uppdrag som regeringen gett länsstyrelsen, vilka/vem enkäten berör, vart respondenten kan vända sig med frågor samt när rapporten ska redovisas (se bilaga 3).

Urval

Med urval menas den grupp som undersökningen avsåg att undersöka (Kylén, 2004). Urval och bortfall hänger starkt samman med varandra när det gäller tillförlitligheten i en undersökning (Kylén, 2004).

Det finns olika typer av urval som passar för olika undersökningar (Bryman, 2008). Denna studie utgick från stratifierat urval där varje urvalsgrupp är uppdelad efter verksamhet. Bryman (2008) anser att denna typ av urval är bra att använda när enheterna är lätta att identifiera och fungerar enbart då medlemmarna av populationen är kända.

Urvalet gjordes i denna enkätundersökning utifrån vilken verksamhet eller ideell organisation som kommer i kontakt med personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Det ansågs vara en god bedömning för att få ett mer tillförlitligt resultat och varje verksamhet delades upp var för sig.

Bortfall

När en undersökning görs på en större grupp får forskaren räkna med någon form av bortfall (Kylén, 2004). Risken för ett större bortfall finns i större enkätundersökningar (Ibid.). Risken för bortfall är inte lika stor vid en intervju, även om det händer att intervjupersonen får förhinder och inte dyker upp (Ibid.).

Det finns bortfall vid en enkät där respondenten inte svarat på alla frågor men ändå lämnat in enkäten (Kylén, 2004). Detta försvårar arbetet med tillförlitligheten (Ibid.). En del forskare väljer att ta bort hela den enkäten där internt bortfall finns, detta har inte gjorts i denna undersökning och får därmed räkna med det interna bortfallet (Ibid.).

Pilotstudie

En pilotstudie kan vara viktig att göra inför ett utskick av en enkät, särskilt för kontroll över att frågorna är rätt utformade, det är extra viktigt vid en enkät eftersom det kan uppstå vissa oklarheter med frågorna och de måste därför vara tydligt formulerade (Bryman, 2008). En pilotstudie ska inte göras med det representativa urvalet för studien men det kan vara en grupp som är jämförbar med det riktiga urvalet (Ibid.).

Detta togs i beaktande när enkäten utformades och skickades därför ut till fyra personer som inte var det representativa urvalet till kartläggningen. En av personerna var insatta i frågorna hedersrelaterat våld och förtryck. Tanken med utförandet av pilotstudien var att frågorna skulle vara lätta att förstå, lättlästa, tydliga och rätt formulerade för att varje person som skulle svara på enkäten skulle anse att enkäten var lätt att besvara.

Utskick

Enkäten skickades ut till valda verksamheter och ideella organisationer i Värmland 2012-03-22 via mail med ett förklarande följebrev och undersökningens syfte. Länken som bifogades i mailet var en personlig länk som inte kunde vidarebefordras till någon annan då den blev inaktiv vid vidarebefordring.

Enkäten skickades ut till 35 personer inom socialtjänsten, kvinnojourer, brottsofferjourer, polis, hälso- och sjukvård, RFSL och stödcentrum i Värmlands län. Av dessa 35 personer har 25 personer påbörjat enkäten och 19 av dem har avslutat och skickat in den.

En påminnelse skickades sedan till respondenter som påbörjat enkäten men inte gjort klart den 2012-04-13 (Se Bilaga 3).

Respondenterna ringdes sedan upp den 2012-04-19. Särskilt prioriterade var de som inte påbörjat enkäten och de som hade påbörjat men inte gjort klart. Genom att ringa och påminna om enkäten kom ytterligare fem svar in.

Sista påminnelsen gjordes 2012-04-25 då respondenter ringdes upp en sista gång. De som prioriterades då var de respondenterna som inte skickat in något svar på enkäten.

Påminnelsemail eller samtal brukar ha bra effekt på svarfrekvensen när det gäller enkäter (Bryman, 2008). Om bortfallet är stort kan det ibland behövas fler än en påminnelse (Ibid.).

Datainsamling och databearbetning

Data samlades in via en enkätundersökning. Syftet med arbetet var riktat till en större grupp och därför ansågs en enkätundersökning vara en lämplig metod (Kylén, 2004). Fördelen med enkätundersökningar är att många nås och alla får samma frågor (Ibid.). Bryman (2008) menar att en enkät blir mer lockande att svara på om den ser enkel ut och har en snygg layout, vilket eftersträvades i denna undersökning för att få ett mindre bortfall.

Databearbetningen utfördes i programmet Relationwise som länsstyrelsen i Värmland använt sig av tidigare. Programmet sammanställde respondenternas svar på frågorna och kunde sedan anges i både word, pdf samt exceldokument. Några frågor var specifikt utvalda till undersökningen och dessa har deskriptivt analyserats genom tabeller och diagram. Frågorna kopplades sedan till tidigare forskning, lagar och regler samt tidigare projekt.

Diagrammen gjordes som stapeldiagram då syftet med dem var att visa på antal, procenttal samt proportioner och då är stapeldiagram att föredra (Ejlertsson, 2003). Stapeldiagram används ofta då variablerna är diskreta (Backman, 2008).

Socialtjänsterna har det yttersta ansvaret i ett län när det gäller våld anses de vara viktiga respondenter och därmed förtydligades deras svar i resultatdelen i varje fråga (Socialstyrelsen, 2009c).

Etiska aspekter

Det som bör beaktas är informationskravet som innebär att forskaren ska informera om syftet kring undersökningen och att den berörda personen känner att det är frivilligt att delta (Bryman, 2008). Det andra etiska kravet är samtyckekravet som handlar om att personen själv får avgöra om deltagandet (Ibid.). Konfidentialitetskravet är viktigt så att personerna som medverkar i undersökningen vet om och känner sig säkra med att forskaren behandlar uppgifter konfidentiellt (Ibid.). Det sista kravet menar Bryman (2008) är nyttjandekravet som handlar om att uppgifterna som samlas in endast får användas för undersökningen och inte till något annat än det som anges.

Det är viktigt att inte bryta mot dessa etiska krav, inte orsaka deltagarna skada, deltagarna ska inte känna sig tvingade till att delta, privatlivet ska inte kränkas samt att viktig information ska framföras till deltagarna (Bryman, 2008).

När enkät och följebrev utformades gjordes en etisk egengranskning som visade att inget av de etiska kraven bröts och därmed behövdes ingen ytterligare etikprövning göras (Se Bilaga 4). Återkoppling ska ges till verksamheterna som enkäten skickades till.

RESULTAT

Enkäten skickades ut till verksamheter och ideella organisationer i Värmlands län som kan komma i kontakt med personer som utsatts eller utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. De verksamheter som enkäten skickades ut till

var Polis (en person svarade), socialtjänst (11 personer svarade), kvinnojour (fem personer svarade), Brottsofferjour (två personer svarade), hälso- och sjukvård (ingen person svarade) samt RFSL (ingen person svarade). Majoriteten av dem som svarade på enkätundersökningen var personer från socialtjänsten i olika kommuner i Värmland. Totalt var det 19 respondenter i enkätundersökningen.

Det var 11 av 16 socialtjänster som besvarade enkäten, bortfallet visade på fem socialtjänster som inte svarade. Svarsfrekvensen för kvinnojourerna var 5 av 7, två jourer besvarade inte enkäten. Det var enbart en polis som tillfrågades och ett svar kom in därmed inget bortfall. Av de fyra brottsofferjourerna svarade två. Detta visade på ett ganska litet bortfall inom verksamheterna.

Totalt svarade 19 verksamheter på enkäten och det gav ett bortfall på 16 verksamheter.

När det i resultatet uttrycks ”kommit i kontakt med” innebar det att respondenten svarat på om verksamheten som han/hon arbetar inom har mött en person som har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Syftet med undersökningen var att undersöka vad det fanns för kunskap och stöd i valda verksamheter och ideella organisationer.

Enkätresultatet

Utsedd person som har hand om frågan hedersrelaterat våld

På frågan om verksamheten hade någon utsedd person som har hand om frågan hedersrelaterat våld svarade 18 av 19 respondenter. Det visade på 1 bortfall i denna fråga. Utifrån resultatet kunde utläsas att 10 av 11 socialtjänster svarade på frågan, resultatet visade på 1 bortfall inom socialtjänsten.

Utifrån resultatet kan det utläsas att 13 verksamheter inte hade någon utsedd person som arbetar med fall som kommer in till verksamheten som rör

hedersrelaterat våld och förtryck. Det var fem verksamheter som hade en utsedd person för detta.

Systematisk statistik

På frågan om deras verksamhet förde systematisk statistik gällande hedersrelaterat våld visade resultatet att 19 av 19 respondenter svarade på frågan. Därmed kunde inget internt bortfall påvisas. Det gick att utläsa att 11 av 11 socialtjänster i Värmland besvarade frågan och det visade inte på något bortfall.

Utifrån resultatet gick att utläsa att fyra verksamheter svarade att de förde systematisk statistik över antalet fall där personer utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck medan 15 verksamheter svarade att deras verksamhet inte förde någon statistik över antalet personer som utsatts (Se tabell 1.1).

Tabell 1.1 Antalet respondenter som svarade att de förde eller inte förde systematisk statistik över antal personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck som deras verksamhet kommit i kontakt med i Värmland.

Svar	Procent	Antal
Ja	21 %	4
Nej	79 %	15
Totalt	100 %	19

Antal ärenden

Utifrån resultatet kunde utläsas att 18 av 19 respondenter har svarat på frågan om det ungefärliga antalet fall av personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck som verksamheten kommit i kontakt med under år 2011. Bortfall på en

person utifrån hela undersökningen. På denna fråga svarade samtliga (11 av 11) socialtjänster.

På frågan om uppskattningen av antal ärenden gällande hedersrelaterat våld svarade åtta verksamheter att de kommit i kontakt med cirka 1- 5 fall och sex stycken svarade att de inte hade några ärenden alls år 2011. En verksamhet svarade att deras verksamhet kommit i kontakt med 6- 10 ärenden och tre verksamheter svarade att de mött över 10 ärenden av hedersrelaterat våld under år 2011 (Se tabell 1.2).

Tabell 1.2. Ungefärligt antal ärenden gällande hedersrelaterat våld och förtryck som verksamheterna i Värmland kommit kontakt med under år 2011.

Svar	Procent	Antal
Inga	33 %	6
1-5	44 %	8
6-10	6 %	1
Över 10	17 %	3
Vet ej	0	0
Totalt	100 %	19

Uppdaterad handlingsplan

Samtliga respondenter (19 av 19) besvarade frågan om uppdaterad handlingsplan och samtliga (11 av 11) socialtjänster i undersökningen svarade på frågan.

Det var 14 respondenter som angav att de inte hade en uppdaterad handlingsplan från år 2011 och fem angav att deras verksamhet hade det (Se diagram 1.1).

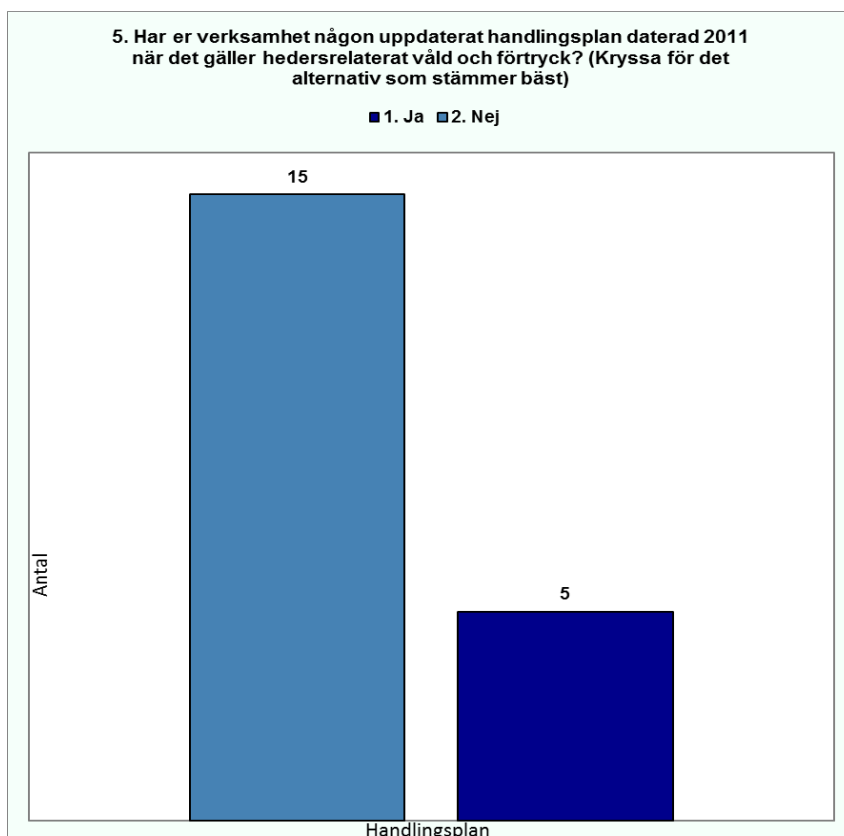

Diagram 1.1 Verksamheternas svar angående uppdaterad handlingsplan.

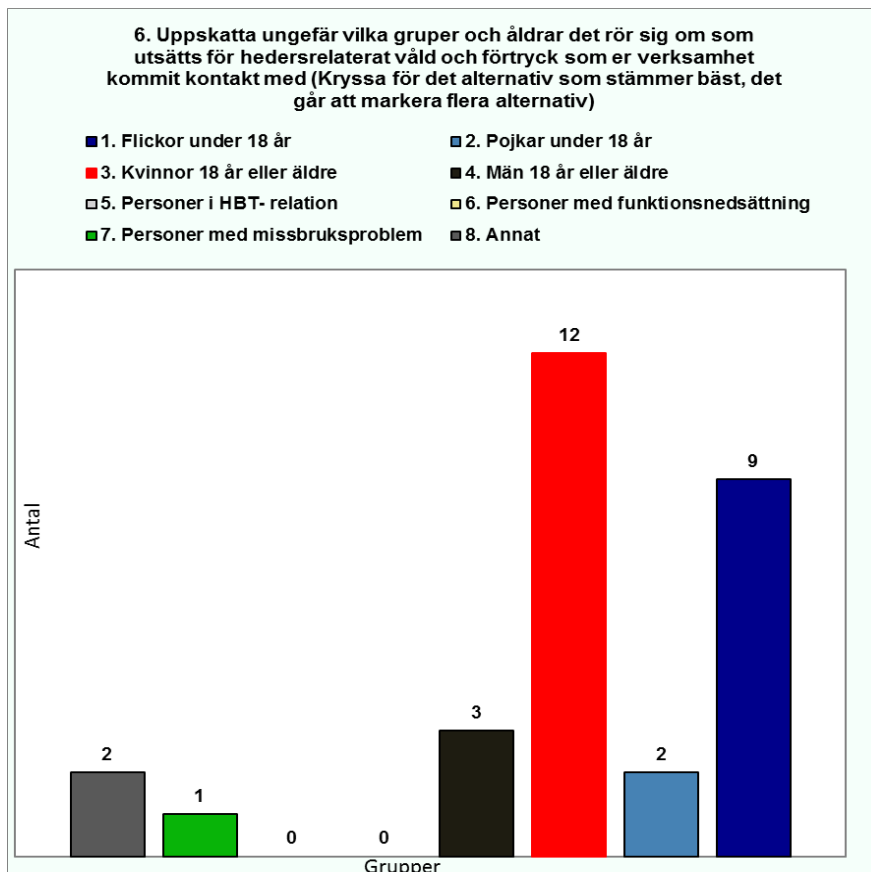
Grupper som verksamheterna kommit i kontakt med

Med hjälp av det internetbaserade enkätverktyget Relationwise visade det sig att 16 av 19 respondenter har svarat på frågan om vilka grupper som verksamheten kommit i kontakt med som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Då en verksamhet kan möta olika grupper var detta en fråga med flervalsalternativ.

Resultatet visade att 8 av 11 socialtjänster har svarat på denna fråga och visade på tre bortfall.

Den grupp som verksamheterna svarade att de mötte mest utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck var kvinnor 18 år eller äldre där 11 verksamheter angav att de kommit i kontakt med denna grupp. Två verksamheter svarade att de kommit i kontakt med män 18 år eller äldre utsatta för hedersrelaterat våld. Flickor under 18 år är den näst största gruppen som verksamheterna träffat på i sitt arbete, nio stycken svarade att de mötte personer ur denna grupp. Resultatet

visade att två angett att de kommit i kontakt med pojkar under 18 år. Ingen av respondenterna menade att deras verksamhet kommit i kontakt med personer med funktionsnedsättning. Ingen hade heller mött någon i HBT- relation utsatta för hedersrelaterat våld. En svarade att deras verksamhet kommit i kontakt med personer med missbruksproblem utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Det var två verksamheter som svarade ”annat” och sedan skrev båda respondenterna att det inte funnits några fall år 2011 (Se diagram 1.2).

Diagram 1:2 Ungefärlig uppskattning för vilka grupper som verksamheterna kommit i kontakt med som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Olika typer av stöd

Frågan om vilket stöd verksamheten kunde erbjuda var en fråga med

flervalsoalternativ. Med hjälp av Relationwise blev resultatet att 17 av 19

respondenter svarade på frågan om vilket stöd deras verksamhet kunde erbjuda.

Här har 9 socialtjänster svarat på frågan av de 11 som besvarat enkäten. På den frågan fanns två bortfall.

Utifrån respondenternas svar framkommer att det mest vanliga- och prioriterade stödet verksamheterna erbjuder till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck är skyddat boende och samtal. Resultatet visade att 16 av respondenterna svarade att deras verksamhet erbjuder samtal och 15 angav att de erbjuder skyddat boende. Av de 17 verksamheterna som svarade på frågan svarade 14 av 15 verksamheter att de erbjuder både samtal och skyddat boende. Bistånd är också ett prioriterat stöd, 11 svarade att de kan erbjuda bistånd (Se diagram 1.3).

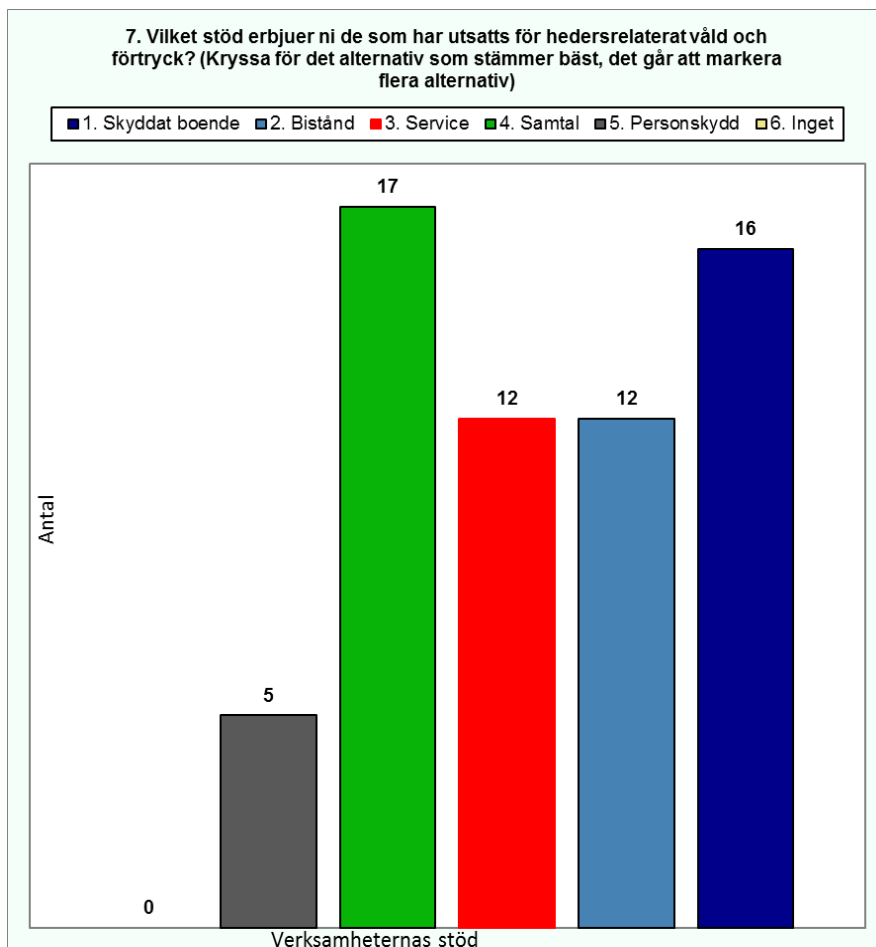

Diagram 1:3 Olika typer av stöd som verksamheterna erbjuder en person som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck.

DISKUSSION

Metoddiskussion

Studien har genomförts med en enkätundersökning. Metoden valdes utifrån urvalet som ansågs vara för stort för att intervjuer skulle kunna genomföras. Dessutom var inte syftet att få ett kvalitativt eller djupgående resultat utan syftet var att få ett mer beskrivande resultat om kompetens och stöd i verksamheterna och därför ansågs en enkät vara mer passande för studien. Det hade varit positivt om några intervjuer hade genomförts med ett par respondenter för att få en inblick

i vad de ansåg om kunskap och stöd för en person som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Några intervjuer hade troligtvis förenklat för författaren av studien att se om verksamheternas syn stämde överens med Socialstyrelsens sätt att se på heder eller om de föredrog regeringens tydliga definition. Det hade varit en viktig del till undersökningens syfte och frågeställning. Dock kunde begreppet kunskap ha definierats tydligare och belysts ännu mer i enkäten för att underlätta för respondenterna, kanske hade det gett ett annorlunda svar på några frågor.

Bryman (2008) anser att enkätundersökningar ger ett större bortfall än andra undersökningsmetoder, men hade enbart intervjuer använts hade det varit ett stort material med data och tiden hade inte räckt till.

Kylén (2004) menar att det kan vara lättare att få en högre svarsfrekvens om enkäten skickas ut i papperformat då personerna kan bläddra igenom enkäten i lugn och ro. Bryman (2008) däremot anser att en postenkät kan ge ett större bortfall. Genom att tänka på både Bryman och Kyléns råd kan studien ha gett en bättre svarsfrekvens eftersom enkäten var webbaserad och utformad så att det gick att bläddra mellan frågorna.

Kylén (2004) menar att det finns för- och nackdelar i valet mellan öppna frågor och bundna svar. Används flest frågor med bundna svar kan detta begränsa enkäten och respondenterna har svårt att svara vad de vill (Ibid.). Öppna frågor ger alltså mer frihet till längre svar men också högre krav på respondenten att kunna formulera sig korrekt och tydligt (Ibid.). Kylén (2004) skriver att sådana frågor kan styra tanken hos respondenten men detta togs med i beräkningen och användningen av Brymans (2008) förslag om hur ledande frågor kan undvikas var till stor hjälp. Tanken var inte att leda in respondenten till något specifikt svarsalternativ utan att de skulle förklara sin verksamhets arbete med

hedersrelaterat våld och förtryck. Studiens svarsalternativ var vertikala för att respondenten skulle se de olika svarsalternativen tydligt. Tydligheten med enkäten var hela tiden en viktig del för författaren till denna studie.

Valet av att använda frågor med bundna svar gjorde att studien blev lättare att studera och arbeta med. Bryman (2008) menar att detta är en positiv del i att använda sådana frågor.

Resultatet i undersökningen visar på internt bortfall i fyra av sex frågor vilket inte är positivt för tillförlitligheten. Det största interna bortfallet visas i frågan om vilka grupper verksamheten kan komma i kontakt med som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Där kan också utläsas att respondenterna valt att inte svara på den frågan om de inte har kommit kontakt med några fall under år 2011.

Undersökningens bortfall och interna bortfall är betydligt mindre om varje verksamhets svar undersöks och på så sätt ökar tillförlitligheten.

När enkäten utformades låg vikten mycket vid att försöka göra den så tydlig som möjligt för att göra den lätt att besvara. En tanke vid hur fråga 4 och 6 och hur de kunde kopplas till varandra borde ha beaktats för att minska det interna bortfallet. Problemet var att de respondenter som svarade på fråga 4 att de inte mött några personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck år 2011 valde att inte svara på fråga 6 om vilka grupper verksamheten kommit i kontakt med. Där skapade ett onödigt internt bortfall.

Funderingar fanns vid frågan där respondenten ska uppskatta ungefär hur många personer utsatta för hedersrelaterat våld som deras verksamhet kommit i kontakt med år 2011. Funderingen gällde om ”vet ej” skulle vara ett bra svarsalternativ. Bryman (2008) menar att detta svarsalternativ kan göra att respondenten väljer att

inte tänka igenom frågan och istället kryssa för ”vet ej”. Ett motsatsresonemang till det är om ”vet ej” inte funnits med som alternativ kanske respondenten svarar det som låter bäst och då blir resultatet inte trovärdigt. Utifrån detta resonemang valdes det som svarsalternativ under den frågan.

Databearbetningen gjordes genom att deskriptivt analysera data. Tabeller och diagram har illustrerats för att visa på denna beskrivande analys. Valet stod mellan att göra en deskriptiv analysering och ett icke- parametriskt test i form av Mann- Whitney test. Ett Mann-Whitney test kan vara lämpligt vid mindre material (Ejlertsson, 2003), men då ingen specifik jämförelse skulle genomföras ansågs en deskriptiv analys vara mer lämplig. Skulle undersökningen haft ett större urval hade analyseringen gjorts genom Mann- Whitney test och då ha jämförts med undersökningen från 2004 för att kunna analysera om det skett någon förändring.

Validitet, reliabilitet, generalisering

Några egna värderingar som skulle kunna påverka resultatet på undersökningen har helt uteslutits. Svaren som kommit in värderas högt. Svarsfrekvensen är 19 verksamheter av 35 totalt för hela undersökningen vilket är aningen lågt för att kunna säga att studien fullt tillförlitlig. Värmland är ett relativt litet län och att ha fått bra svarsfrekvens från socialtjänsten är positivt för undersökningens syfte men också för tillförlitligheten då socialtjänsten har det yttersta ansvaret när det gäller våld.

Reliabiliteten ökar med studien då en pilotstudie utfördes innan undersökningen skickades till det representativa urvalet. Att en pilotstudie genomfördes är bra då det kom in synpunkter på otydlighet i några frågor och även förslag på att lägga till olika svarsalternativ. Genom hänsynstagande av detta förtydligades frågorna.

Det kan sägas ha ökat frågornas reliabilitet och på så vis studiens (Bryman, 2008).

Hade en pilotstudie inte utförts hade risken funnits att någon fråga varit svårförstådd och kanske ett större bortfall hade skapats.

Det finns bortfall i studien men anses inte vara något som stör tillförlitligheten. Undersökningen är en kartläggning som ska visa på hur det ser ut hos verksamheterna i Värmland och det går att generalisera resultatet hos socialtjänsten i länet. Resultatet visar hög svarsfrekvens från socialtjänsten och med bra svarsfrekvens samt att studien är reliabel kan data generaliseras hos andra socialtjänster i länet.

Etik

I följebrevet som skickades ut till respondenterna beskrivs syfte och undersökningens ändamål men där borde det tydligare framgått att enkäten också skulle vara en del av en C- uppsats. Där beskrivs enbart att resultatet kommer att användas till forskningsändamålet och lägesrapporten. Det borde också ha framgått att C-uppsatsen kommer att skickas ut till verksamheterna som berörs.

Ett etiskt dilemma som uppstod var uppringning av de respondenter som inte svarat på enkäten. Respondenterna som tog emot ett samtal från författaren till denna studie visade en positiv inställning till att bli uppringd. Varje respondent besvarade enkäten efter telefonsamtalet och menade att det var en bra metod med en påminnelse via telefon då ett mail lätt kan komma bort. Men det är också en viktig aspekt att ta i beaktande att respondenterna kunde ha reagerat annorlunda på samtalet.

Resultatdiskussion

Utifrån de viktiga aspekter som finns med i bakgrunden på denna uppsats är folkhälsoproblemet tydligt och av yttersta vikt när det gäller hedersrelaterat våld

och förtryck. Ingen hänsyn tas till mänskliga rättigheter när en person utsätts för våld och förtryck, då bland annat en persons integritet, valfrihet, personens hälsa eller empowerment inte anses vara viktig (Regeringskansliet, 2006). Det som försvårar för samhället att ingripa kan vara att hedersrelaterat våld och förtryck är en kollektiv handling och innebär att fler än en person är förövare (Skr. 2007/08:39).

I Värmlands län visar svaren på enkätundersökningen angående fråga 6, där respondenten ska uppskatta ungefärligt vilka grupper det handlar om som verksamheten kommit i kontakt med, att det är kvinnor 18 år eller äldre som oftast utsätts för hedersrelaterat våld. Den andra mest utsatta gruppen är flickor under 18 år. Skr. 2007/08: 39 beskriver detta fenomen som vanligast, att unga flickor och kvinnor utsätts oftast för denna typ av våld. En familj med hederskultur lever starkt efter normen om att en flicka ska vara oskuld och visa på kyskhet (Ibid.). Det centrala ligger alltså hos kvinnan i familjen och hur hon handlar utefter normen eller inte (Ibid.). Detta visas i resultatet att det stämmer i Värmland.

Kunskap

Regeringen (Skr. 2007/08:39) menar att särskild kunskap kring frågan hedersrelaterat våld måste finnas för att få ett effektivt arbete mot denna typ av våld. Det komplexa arbetet där våld och förtryck utövas av en familj på en familjemedlem är svårlöst och kräver specifik kunskap (Ibid.).

Resultatet av enkätundersökningen visade att 13 verksamheter i Värmland inte har något utsedd person som har hand om frågan hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen (Skr. 2007/08:39) anser att detta är en viktig del i arbetet mot våldet och alltså en viktig del för Värmlands verksamheter och ideella organisationer att ta till sig av. En förklaring kan vara att de som inte ha någon utsedd person på

detta område inte anser att det behövs på grund av få fall inom heder. Med tanke på resultatet bör inte detta vara anledningen då åtta av verksamheterna som svarat att de inte har någon utsedd person även har angett att de kommit i kontakt med personer som utsatts för hedersrelaterat våld år 2011. En av verksamheterna har valt att inte besvara denna fråga, samma verksamhet valde även att inte besvara frågan om hur många fall de kom i kontakt med under år 2011 och de hade inte heller någon uppdaterad handlingsplan.

Resultatet för de verksamheter och ideella organisationer som har besvarat enkäten visar att det saknas kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck som regeringen anser att verksamheter bör ha. Det effektiva arbetet som regeringen (Skr. 2007/08:39) önskar att verksamheter ska ha i arbetet mot hedersrelaterat våld saknas i de 13 verksamheter som angett att de inte har någon utsedd person som arbetar med frågan.

Stöd

Det stöd som de flesta verksamheterna har att erbjuda personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck är samtal och skyddat boende. Bistånd och service är också vanligt stöd för den utsatta. Skyddat boende, samtal och bistånd är det stöd som regeringen (2006/07:38) anser vara mest viktigt att ha för en våldsutsatt person.

Socialtjänstlagen säger att det viktigt att se att en person som utsatts för hedersvåld är i behov av stöd och samtal. Här kommer kunskapen in som en viktig del igen då varje stödinsats ska vara individuell och olika stöd passar för olika personer (SOSFS 2009:22). Stöd i form av samtal är en hjälp som nästan alltid behövs eftersom personen i fråga ofta mår väldigt psykiskt dåligt (Ibid.).

Vetskapen om stödinsatser och hur viktiga de är finns i verksamheterna i Värmland.

Handlingsplan

Det finns olika åsikter om en handlingsplan fungerar bra eller inte i en verksamhet (SOU 2006:65). En sak som många verksamheter kommer överens om är att det är bra att ha en handlingsplan men sedan hur bra den fungerar eller på vilket sätt den bör fungera är en annan fråga (Ibid). Det är viktigt att fundera över hur handlingsplanen används och att det inte bara är ett papper som ingen läser eller känner till inom verksamheten. Fungerar inte handlingsplanen i verkligheten har den heller ingen funktion i arbetet mot hedersrelaterat våld. Frågan om handlingsplan är en viktig fråga att ställa verksamheterna i Värmland. Kanske har de som svarade att de inte har någon uppdaterat handlingsplan en plan men daterad flera år tillbaka. Enkätresultatet visar att enbart fem verksamheter har en uppdaterad handlingsplan gällande hedersrelaterat våld och 14 verksamheter har inte någon uppdaterad handlingsplan. Det kan eventuellt försvåra för de verksamheter som inte har någon handlingsplan om det skulle komma i kontakt med en person som utsatts för hedersrelaterat våld i jämförelse med en verksamhet som har en handlingsplan. Länsstyrelsen i Skåne (2007) menar att det är bra med en handlingsplan om verksamheten möter en person utsatt för hedersvåld för att samtalet ska flyta på och inga viktiga bitar ska falla bort.

Detta kan också kopplas till frågan där respondenten ska uppskatta ungefärligt hur många fall av hedersrelaterat våld som de kommit i kontakt med, där sex verksamheter svarat att de inte möter några personer som utsatts för denna typ av våld. Mönstret som kan utläsas av detta är att de som svarat att de inte har någon handlingsplan också är de flesta som svarat att de inte kommit i kontakt med

några personer som utsatts för hedersrelaterat våld. Det är även en respondent som valt att inte svara på frågan alls hur många fall verksamheten mött under år 2011.

Socialstyrelsen skriver i den senaste folkhälsorapporten (2009a) att det saknas definition kring vad hedersrelaterat våld är. De refererar till en FN rapport om hedersrelaterat våld för att beskriva vad det innebär. Regeringen har i sin handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer en tydlig definition vad hedersrelaterat våld innebär (Skr. 2007/08:39). En förvirring kan uppstå för verksamheter och ideella organisationer som ska arbeta med frågor kring heder och våld. En enhetlig definition är att föredra för att arbetet ska vara effektivt. I bakgrunden i denna uppsats tas dilemmat upp att en del människor i Sverige inte tror att våld kopplat till heder finns utan att det är en form av mäns våld mot kvinnor. I en rapport av ungdomsstyrelsen (2007) visas dock att hedersrelaterat våld även kan drabba unga pojkar eller män. Även denna studie påvisar detta. Därmed kan det öka förvirringen om hedersvåldet och hur våldet ska bekämpas om myndigheterna inte är överens om vilken definition som ska följas eller om det ens kan påvisa sådana fall i Sverige. Ett annat dilemma är att verksamheter är rädda att bli kallade rasister om de tar tag i frågan om hedersvåld (Meetoo, Mirza, 2007). Olika verksamheter, myndigheter och forskare såsom Ungdomsstyrelsen (2007) Meetoo, Mirza (2007), Chew-Graham, Bashir et. al. (2002) och regeringen (Skr. 2007/08:39) menar att det är skillnad på mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld. Detta är något som de svenska verksamheterna kan ta i beaktande och arbeta mer med hedersvåldet.

Resultatet av enkätundersökningen som gjorts hos myndigheter och ideella organisationer påvisar att det finns hedersrelaterat våld och förtryck i Värmland.

Dock visar det inte någon exakt siffra över antalet fall som verksamheterna eller ideella organisationer kommer i kontakt med. I undersökningen som gjordes hos bland annat socialtjänsten år 2004 fick respondenterna svara utifrån hur många flickor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld (Persson, 2004). Där visade resultatet att ungefär 50 flickor riskerar att utsättas (Ibid.). Det går inte att göra någon jämförelse här emellan då någon sådan fråga inte ställdes i enkätundersökningen år 2012. Det går enbart att säga utifrån resultatet att hedersrelaterat våld finns i Värmland då de flesta respondenterna svarat att de möter personer utsatta för denna typ av våld i sitt arbete.

Syftet med studien har uppnåtts genom enkätundersökningen.

Slutsats

Slutsatsen av undersökningen är att våld i hederns namn förekommer i Värmland och att de flesta verksamheterna har kommit i kontakt med något eller några fall under år 2011. Det visar också att det är en komplex och viktig problematik då folkhälsan är hotad genom att denna typ av våld finns i samhället. Det är alltså viktigt att arbeta med frågan ständigt eftersom att det hela tiden kan dyka upp nya fall.

Studien visar att det finns kunskap hos vissa verksamheter. Ett mönster i svaren på frågorna går att utläsa om utgångspunkten ligger på de aspekter som Laukkanen (2011) anser vara viktiga för att en verksamhet ska ha kunskap inom hedersrelaterat våld. Andra verksamheter besitter inte samma kunskap inom området och kan vara i behov av kompetensutveckling inom hedersrelaterat våld och förtryck för att kunna arbeta mer med denna komplexa problematik.

Få verksamheter har en person som är utsedd att arbeta med frågan och samma gäller verksamheternas uppdaterade handlingsplan.

Verksamheterna i länet har vetskap om vilket stöd som är viktigt för en person som utsatts för hedersrelaterat våld och de kan också erbjuda det. Som Ungdomsstyrelsen (2010:1) skriver, behövs en enstämig definition på vad som ska göras för att hjälpa personer utsatta för hedersrelaterat våld.

Studien öppnar upp för fler frågeställningar, såsom:

- 1/ Vad anser verksamheterna vara att besitta kunskap inom hedersrelaterat våld och förtryck?
- 2/ Har verksamheterna en definition på vad hedersrelaterat våld är? Vilken definition förlitar sig verksamheterna på, Socialstyrelsens eller regeringens?
- 3/ Är personer inom verksamheterna rädda att bli kallade rasister om de skulle arbeta mer intensivt med frågan om hedersrelaterat våld och förtryck?

REFERENSLISTA

- Alizadeh, V., Hylander, I., Kocturk, T & Törnkvist, L. (2009). Counselling young immigrant women worried about problems related to the protection of 'family honour' – from the perspective of midwives and counsellors at youth health clinics. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, vol. 24. Pp 32-40
- Andersson, I. (2010). *Epidemiologi för folkhälsovetare- en introduktion*. Lund: Studentlitteratur AB
- Backman, J. (2006). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur AB
- Berg, L. (2007). *Nordisk forskning om prevention mot våld bland unga – En betraktelse från en genusorienterad horisont*. Stockholm: Zerox PrintCenter Stadshuset
- Björktomta, S-B. (2007). Personalens möte med utsatta flickor – arbete mot hedersrelaterat våld. *Forskningsavdelningens arbetsrapportsserie*, Nr 48. Pp 1-72.
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Chew-Graham, C., Bashir, C., Chantler, K., Burman, E & Batsleer, J. (2002). South Asian women, psychological distress and self-harm: lessons for primary care trusts. *Health and Social Care in the Community*, Nr 10. Pp 339-347
- Forkby, T. (2010). Introduktion till ett förebyggande arbete. I: B. Ungdomsstyrelsen. *Av egen vilja. En kartläggning av förebyggande arbete och metoder för att förhindra och förebygga att unga blir gifta mot sin vilja. (s. 29-41)*. Stockholm: Elanders Sverige AB
- Ejlertsson, G. (2003). *Statistik för hälsovetenskap*. Studentlitteratur
- Ellsberg, M- C. (2006). Violence against women: A global public health crisis. *Scandinavian Journal of Public Health*, Nr 34. Pp 1-4
- Khan, Tahira, S. (2006) *Beyond Honour. A Historical Materialist Explanation of Honour Related Violence*. New York: Oxford University Press.
- Kylén, J-A. (2004). *Att få svar. Intervju, enkät, observation*. Stockholm: Bonniers utbildning AB
- Laukkanen, T. (2011). *Våld- Handbok om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som har bevittnat våld*. [Elektronisk] Socialstyrelsen. PDF format tillgänglig:
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18357/2011-6-9.pdf> [2012-05-04]

- Liljeberg, K. (2005). *Hur påverkas hälsan av delaktighet och inflytande i samhället? En litteratursammanställning*. [Elektronisk] Statens folkhälsoinstitut. PDF format tillgänglig:
<http://www.fhi.se/PageFiles/3311/r200502delaktighetinflyt0504.pdf> [2012-04-29]
- Lindstrand, A., Bergström, S., Rosling, H., Rubenson, B., Stenson, B & Tylleskär, T. (2006). *Global Health. An introductory textbook*. Denmark: Studentlitteratur
- Länsstyrelsen Skåne. (2007). *Hedersrelaterat våld och förtryck. Ett kunskapsunderlag för hälso- och sjukvården*. Ödeshög: Danagårds grafiska
- Länsstyrelsen Östergötland. (2008). *Om våld i hederns namn. Om våld i hederns namn och om skyldigheten att se och hjälpa utsatta*.
- Meetoo, V & Mirza, H-S. (2007). "There is nothing 'honourable' about honour killings": Gender, violence and the limits of multiculturalism. *Women's Studies International Forum*, 30. Pp 187- 200
- Olovson, R. (2011). *Vägen ut från familjevåld. Information för hedersvåldsutsatta kvinnor och flickor*. Stockholm: FMW Printscenter
- Persson, I. (2004). *Låt oss lyssna. Kartläggning och analys av behovet av insatser för flickor och unga kvinnor som riskerar att utsättas för så kallat hedersrelaterat våld av nära anhörig*. [Elektronisk] Länsstyrelsen Värmland. PDF format tillgänglig:
http://www.lansstyrelsen.se/varmland/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/manskliga-rattigheter/vald-i-nara-relationer/heder/L%C3%A5t_oss_lyssna.pdf [2012-04-09]
- Prop. 2006/07:38. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor. [Elektronisk] Regeringens proposition. PDF tillgänglig:
<http://regeringen.se/content/1/c6/07/51/15/97a9fe4e.pdf> [2012-05-04]
- Prop. 2007/08:110. Förnyad folkhälsopolitik. [Elektronisk] Regeringens proposition. PDF format tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/09/78/2ee01484.pdf> [2012-04-14]
- Regeringskansliet (2006). FN:s konventioner om mänskliga rättigheter. [Elektronisk] Prop. 2007/08:110. PDF format tillgänglig:
http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/060621/9649d2011fd4f5bb858acfl419189c67/konventionstexter_pdfversion.pdf [2012-04-19]
- Regeringskansliet (2011). Folkhälsa i Sverige. [Elektronisk] Socialdepartementet. Tillgänglig: <http://regeringen.se/sb/d/14852> [2012-04-16]
- Relationwise. (2012). *Om Relationwise*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.relationwise.se/om-oss/om-relationwise> [2012-05-06]

Schlytter, A., Högdin, S., Ghadimi, M., Backlund, Å & Rexvid, D. (2009). *Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms stad. Rapport 2009.*

Skr. 2007/08:39. Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. [Elektronisk] PDF format tillgänglig:

http://www.lansstyrelsen.se/varmland/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/manskliga-rattigheter/vald-nara-relationer/Handlingsplan_vald_relationer.pdf [2012-05-10]

Socialstyrelsen. (2006). Uppföljning av medel för insatser mot hedersrelaterat våld. Delrapport avseende medel till länsstyrelserna 2004-2005. [Elektronisk] PDF format tillgänglig:

http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9721/2006-131-13_200613113.pdf [2012-04-30]

Socialstyrelsen. (2007). Frihet och ansvar. En undersökning om gymnasieungdomars upplevda frihet att själva bestämma över sina liv. [Elektronisk] PDF format tillgänglig:

http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9281/2007-131-27_200713127_rev.pdf [2012-04-26]

Socialstyrelsen. (2009a). Folkhälsorapporten 2009. [Elektronisk] PDF format tillgänglig:

http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8495/2009-126-71_200912671.pdf [2012-04-26]

Socialstyrelsen. (2009b). Hedersrelaterat våld och förtryck. [Elektronisk]

Tillgänglig: <http://www.socialstyrelsen.se/valds-ochbrottsrelateradefragor/valdinararelationer/valdsutsatta/hedersvald> [2012-04-16]

Socialstyrelsen. (2009c). Våldsutsatta kvinnor. Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens personal. [Elektronisk] PDF format tillgänglig:

http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8442/2009-126-237_rev1.pdf [2012-05-19]

Socialstyrelsen. (2012). Folkhälsan i Sverige. Årsrapport 2012. [Elektronisk] Statens Folkhälsoinstitut. PDF format tillgänglig:

<http://www.fhi.se/PageFiles/14572/2012-3-6-Folkhalsan-i-Sverige-Arsrapport-2012.pdf> [2012-04-19]

Socialtjänstlag. SFS 2001:453

SOSFS (2009:22). Socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som har bevittnat våld. [Elektronisk] Socialstyrelsens författningssamling. PDF

formatil tillgänglig: http://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2009-22/Documents/2009_22.pdf [2012-04-30]

SOU 2000:91. Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan. [Elektronisk] PDF format tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/28/22/f8487356.pdf> [2012-04-19]

SOU 2006:65. Att ta ansvar för sina insatser. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor. [Elektronisk] PDF format tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/63/81/8c4214b4.pdf> [2012-05-10]

SOU 2008:41. Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd. [Elektronisk] PDF format tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/35/17/9355e9b2.pdf> [2012-04-26]

Statens folkhälsoinstitut. (2011). *Social health inequalities in Swedish children and adolescents – a systematic review, second edition*. [Elektronisk] PDF format tillgänglig: <http://www.fhi.se/PageFiles/13032/A2011-11-Social-health-inequalities-in-swedish-children-and-adolescents.pdf> [2012-04-29]

Statens folkhälsoinstitut. (2011). *Regeringsuppdrag. Redovisning av uppdraget Lokalt sektorsöverskridande hälsofrämjande arbete för barn och ungdomar (50-miljonerstatsningen)*. [Elektronisk] PDF format tillgänglig: <http://www.fhi.se/Documents/Vart-uppdrag/BoU/regeringsuppdrag/Foraldrastod/lagesrapport-lokalt-sektorsovergripande-2011-02-01.pdf> [2012-04-17]

Ungdomsstyrelsen. (2007). *Rättigheter för alla. En utbildning för tjejjouren om heder, mångkultur och mänskliga rättigheter*. [Elektronisk] PDF format tillgänglig: http://www.ungdomsstyrelsen.se/ad2/user_documents/RattigheterForAlla.pdf [2012-04-26]

Ungdomsstyrelsen. (2009:3). *Reagera och agera. Förebygg våld mot unga flickor och unga kvinnor*. Norstedts Juridik AB

Ungdomsstyrelsen. (2010:1). *Agera. Förebygg våld mot unga kvinnor*. Norstedts Juridik AB

World Health Organization. (WHO) (2009). *Milestones in Health Promotion*. [Elektronisk] PDF format tillgänglig: http://www.who.int/healthpromotion/Milestones_Health_Promotion_05022010.pdf [2012-04-16]

World Health Organization. (WHO) (2012). *Human Rights*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.who.int/topics/human_rights/en/ [2012-04-29]

BILAGEFÖRTECKNING

Bilaga 1 Följebrev

Bilaga 2 Enkäten

Bilaga 3 Påminnelse enkäten

Bilaga 4 Etisk egengranskning

Bilaga 1 Följebrev

Länsstyrelsen
Värmland

Kartläggning 2012 gällande våld i nära relationer, barn som har bevittnat våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Regeringen har gett länsstyrelserna i uppdrag att på regional nivå ansvara för kompetensstöd

när det gäller våldsutsatta kvinnor, barn som har bevittnat våld och våldsutövare, däribland hedersrelaterat våld.

Det har fastställts att länsstyrelserna ska lämna in en samlad redovisning av insatserna som vidtagits i varje län. En samlad bild av länet ska kunna redovisas september 2012.

Enkäten rör våld i nära relationer, barn som har bevittnat våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Enkäten är uppdelad efter dessa med ca 10 frågor inom varje område. Det går att lämna webbenkäten för att fortsätta svara på frågorna vid ett senare tillfälle.

Vår förhoppning med enkäten är att de verksamheter som möter dessa grupper ger sin bild av läget i sin verksamhet. I och med enkätens uppdelning medför det att Ni får

upprepande frågor och hoppas att Ni har överseende med detta.

Alla uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt.

De uppgifter som framkommer i enkäten kommer endast användas för forskningsändamålet och lägesrapporten.

Ta chansen att vara med att påverka.

Enkätundersökningen görs på uppdrag från regeringen, Er medverkan är viktig.

Vi ber er besvara webbenkäten via länken som bifogas i mailet snarast och skickar in den senast den 20 april 2012.

Vid frågor eller synpunkter, kontakta:

Isabel Persson
Handläggare kvinnofrid
054-19 7338
isabel.persson@lansstyrelsen.se

Marika Andersson
Praktikant
076- 18 95 930
marika.andersson@lansstyrelsen.se

Bilaga 2 Enkäten 1(4)

Avsnitt om hedersrelaterat våld och förtryck

1. Finns det någon utsedd person som har hand om frågan om hedersrelaterat våld inom er verksamhet? (Kryssa för det alternativ som stämmer bäst)

- Ja
- Nej

2. Om svaret var ja på föregående fråga, hur bra tycker du att arbetet har fungerat? (Kryssa för det alternativ som stämmer bäst)

- Mycket bra
- Ganska bra
- Inte särskilt bra
- Mycket dåligt

3. För er verksamhet systematisk statistik över personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck? (Kryssa för det alternativ som stämmer bäst)

- Ja

Bilaga 2 Enkäten 2(4)

Nej

4. Uppskatta ungefär hur många ärenden som handlar om hedersrelaterat våld och förtryck som er verksamhet kommit i kontakt med under år 2011. (Kryssa för det alternativ som stämmer bäst)

Inga

1-5

6-10

Över 10

Vet ej

5. Har er verksamhet någon handlingsplan daterad 2011 när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck? (Kryssa för det alternativ som stämmer bäst)

Ja

Nej

Bilaga 2 Enkäten 3(4)

6. Uppskatta ungefär vilka grupper och åldrar det rör sig om som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck som er verksamhet kommer i kontakt med. (Kryssa för det alternativ som stämmer bäst, det går att markera flera alternativ)

- Flickor under 18 år
  - Pojkar under 18 år
  - Kvinnor 18 år eller äldre
  - Män 18 år eller äldre
  - Personer i HBT- relation
  - Personer med funktionsnedsättning
  - Personer med missbruksproblem
  - Annat
-

7. Vilket stöd erbjuder ni de som har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck? (Kryssa för det alternativ som stämmer bäst, det går att markera flera alternativ)

- Skyddat boende
- Bistånd
- Service
- Samtal
- Personskydd
- Inget

Bilaga 2 Enkäten 4(4)

8. Vilka av följande myndigheter samverkar er verksamhet med när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck? (Kryssa för det alternativ som stämmer bäst och markera även vilka myndigheter ni skulle vilja samverka med)

	Ja, vi samverkar med	Nej, men önskar samverka med
Länsstyrelsen	☐	☐
Polisen	☐	☐
Kvinnojour	☐	☐
Tjejjour	☐	☐
Mansjour	☐	☐
Socialtjänsten	☐	☐
Brottsofferjouren	☐	☐
Migrationsverket	☐	☐
Skola/ Förskola	☐	☐
Hälso- och sjukvård	☐	☐
Åklagarmyndigheten	☐	☐

9. Upplever ni att er verksamhets samverkan med andra myndigheter ger några vinster i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck? (Kryssa för det alternativ som stämmer bäst)

	Inga vinster	Vissa vinster	Ganska stora vinster	Mycket stora vinster	Vet ej
Vinster för personalen	☐	☐	☐	☐	☐
Vinster för den enskilda individen	☐	☐	☐	☐	☐
Effektivare verksamhet	☐	☐	☐	☐	☐
Ökad kunskap	☐	☐	☐	☐	☐

Bilaga 3 Påminnelse angående enkätundersökning

Påminnelse angående enkätundersökning

Kartläggning 2012 gällande våld i nära relationer, barn som har bevittnat våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Här kommer en påminnelse till Er som ännu ej deltagit i denna undersökning. Vi är i behov av att få in Ert svar på enkätundersökningen som Ni fått skickat via mail. Vi ber er besvara enkäten innan den 20 april.

Vår förhoppning med enkäten är att de verksamheter som möter nämnda grupper ovan ger sin bild av läget i sin verksamhet.

Ta chansen att vara med att påverka. Enkätundersökningen görs på uppdrag från regeringen, Er medverkan är viktig.

Vid frågor eller synpunkter, kontakta:

Isabel Persson

Handläggare kvinnofrid

054-19 7338

isabel.persson@lansstyrelsen.se

Marika Andersson

Praktikant

076- 18 95 930

marika.andersson@lansstyrelsen.se

Bilaga 4 Etisk egengranskning 1(2)

Blankett för etisk egengranskning av studentprojekt, kliniskt forskningsprojekt eller motsvarande inför rådgivande etisk bedömning/granskning

Projekttitel: Hedersrelaterat våld och förtryck. En kartläggning hos Värmlands läns berörda myndigheter och ideella organisationer

Projektledare: Marika Andersson

Handledare: Lena Kransberg

		Ja	Tveksamt	Nej
1	Avser undersökningen att behandla känsliga personuppgifter (dvs. enligt Personuppgiftslagen behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, eller medlemskap i fackförening eller att behandla personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv).			X
2	Innebär undersökningen ett fysiskt ingrepp på forskningspersonerna (även sådant som ej avviker från rutinerna men som är ett led i forskningen)?			X
3	Är syftet med undersökningen att fysiskt eller psykiskt påverka forskningspersonerna (t.ex. behandling av övervikt) eller som innebär en uppenbar risk att påverka? (Se 4 § 2 punkten i Etikprövningslagen 2003:460)			X
4	Används biologiskt material som kan härledas till en levande eller avliden människa (t.ex. blodprov eller PAD)?			X
5	Kan frivilligheten ifrågasättas (t.ex. utsatta grupper såsom barn, dementa eller psykiskt handikappade liksom personer i uppenbar beroendeställning såsom patienter eller studenter som är direkt beroende av försöksledaren)?			X

Om någon av frågorna 1-5 besvarats "Ja" eller "Tveksamt" kan forskningsarbetet, om det genomförs på forskarnivå, kräva godkännande vid en etikprövning av regional etikprövningsnämnd (EPN).

För vidare information om Etikprövningsnämnden se www.epn.se.

Om frågorna 1-5 besvarats med ett "Nej", fortsätt egengranskningen genom att kryssa när punkten är uppfyllt:

Bilaga 4 Etisk egengranskning 2(2)

		Ja	Tveksamt	Nej
6	I den skriftliga informationen beskrivs projektet så att deltagarna förstår dess syfte och uppläggning (inklusive vad som krävs av den enskilde, t.ex. antal besök, projektlängd etc.) och på så sätt att alla detaljer som kan påverka beslut om medverkan klart framgår (mörka inget men överdriv ej heller farorna). Minderårig skall i allmänhet ha målsmans godkännande (t ex enkäter i skolklasser).	X		
7	Deltagandet i projektet är frivilligt och detta framgår tydligt i den skriftliga informationen till patient eller forskningsperson. Vidare framgår tydligt att deltagare när som helst och utan angivande av skäl kan avbryta försöket utan att detta påverkar forskningspersonens omhändertagande eller behandling eller, om studenter, betyg etc.	X		
8	Eventuellt upprättande av personregister (där data kan kopplas till fysisk person) är anmält till registeransvarig person på respektive förvaltning (PUL- ansvarig).			X
9	Det finns resurser för genomförande av projektet och ansvariga för forskningspersonernas säkerhet är namngivna (prefekt, verksamhetschef eller motsvarande).	X		

www.bth.se
BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLA
Postadress: 371 79 Karlskrona Telefon: 0455 - 38 50 00